

Оксана Карашук,

аспірант, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

БІБЛІОТЕКА В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

У статті висвітлюється значення бібліотеки в інформаційному просторі. Звертається увага на основні продукти виробництва інформаційного суспільства, а також акцентується увага на трансформації бібліотеки в інформаційному суспільстві. У статті розглянуто основні напрями розвитку бібліотечної справи в інформаційному суспільстві.

Ключові слова: інформаційний простір, інформаційне суспільство, інформація, знання, сучасна бібліотека, інформаційні процеси, інформаційні технології, інформаційні центри.

Розвиток сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, зростання кількості інформації дедалі більше визначають сутність нашої епохи. Інформаційно-комунікативні технології мають визначальну роль у забезпеченні взаємозв'язку між різними суспільними структурами й соціальними групами, громадянським суспільством і владою, а також у системах підготовки та поширенні інформації, орієнтованої на масового користувача. Розвиток інформаційних технологій має центральне місце в процесі інтелектуалізації суспільства, розвитку освіти, науки й культури. Сама ж інформація є глобальним, невичерпним потенціалом людства, яке ввійшло в нову епоху розвитку цивілізації, а саме в епоху становлення інформаційного суспільства.

Інформаційне суспільство досліджується як зарубіжними науковцями Д. Беллом, Е. Тоффлером, М. Кастельсом, М. Маклюеном, так і вітчизняними – М. Згуровським, О. Кучабським, С. Луценко, М. Карашуком, з різних позицій, як закономірний етап постіндустріального розвитку більшої кількості країн у ХХІ ст., нова суспільна складова, що потребує активної участі держави й кожної людини, ділових і наукових кіл, їх пристосування до обставин масового застосування інформаційних технологій у різних галузях існування суспільства. Це суспільство передбачає зміну безпосередньо ролі інформації й знання в життєдіяльності

суспільства, що відобразилося насамперед у збільшенні інформаційної насиченості управлінської, культурної, політичної, господарської та іншої діяльності, у трансформації знання та інформації в найважливіший ресурс соціально-економічного розвитку.

Інформація є важливим соціальним, економічним і політичним потенціалом людства. В умовах безперервного збільшення обсягів інформації постає проблема її генерування й оптимізації. Відповідно до цього змінюються форми й способи роботи з величезними обсягами нових знань та інформації. Цей процес супроводжується змінами в усіх галузях людської діяльності, зокрема і в бібліотечній. Введення в усі напрями людського життя новітніх інформаційних технологій і їхній швидкий розвиток спричиняють фундаментальні зрушення в соціально-культурних та економічних засадах суспільного буття взагалі, що спонукає бібліотеки якісно змінювати свою діяльність і переосмислювати свої головні завдання. Найважливішим завданням бібліотек є надання інформації різним верствам населення, що й спонукає бібліотеки йти в ногу з науково-технічним прогресом [7].

Аналіз наукових поглядів щодо нинішнього стану інноваційних і трансформаційних змін у бібліотечній галузі, а також сучасних теоретичних досліджень стратегій розвитку бібліотек підтвердив необхідність та своєчасність дослідження щодо функціонування бібліотек відповідно до вимог часу й потреб інформаційного суспільства. Саме це й становить актуальність цієї наукової роботи – як синтетичної, узагальнюючої праці з дослідження інформаційних процесів як фактора впливу на розвиток новітніх форм роботи бібліотек. Саме інформаційна діяльність бібліотечних установ має найбільш дійсні й позитивні перспективи в реалізації та закріпленні людських ідеалів, цінностей і норм гармонійного розвитку в сучасному світі.

Аналізуючи сучасну наукову літературу з визначеної проблеми, дослідження І. Скипор, Н. Колкової, Н. Гендиної та Г. Стародубової, зазначимо, що вони присвячені, зокрема, формуванню інформаційної культури особистості в межах бібліотек і освітніх закладів. Наукову цінність для дослідження окремих питань функціонування бібліотек мали праці О. Онищенко, В. Горового, Т. Гранчак, В. Ільганаєвої, Р. Мотульського, М. Сенченка, М. Слободяника, Д. Солтона, Л. Філіпової, А. Чачко, Я. Шрайберга.

У межах розвитку інформаційного простору можна спостерігати трансформацію всіх складників виробничої діяльності бібліотек: організаційно-

функціональної, технічної й технологічної, кадрової, які набувають системного розвитку. Їх аналіз у сучасному бібліотекознавстві залежить від процесів трансформації бібліотек і відбиває горизонтальну площину інноваційних змін, які спричиняють лише поступову модернізацію діяльності бібліотек. Увагу українських дослідників щодо діяльності бібліотек можна охарактеризувати обмеженим використанням інформаційних технологій, комп'ютерної техніки, нових носіїв, каналів поширення й засобів доступу до інформації, на основі яких відбувається впровадження інформаційних продуктів і послуг. Нагальними залишаються проблеми напрямів трансформації бібліотеки в інформаційному суспільстві та способів досягнення цієї мети. Відтак постає завдання дослідити внутрішні трансформації діяльності бібліотек у контексті соціально-культурних трансформацій сучасного суспільства.

Тут виникає гостра необхідність науково-теоретичного дослідження можливостей модернізації бібліотечної справи в Україні, що розпочалася ще в 90-ті роки минулого століття. Трансформація, яка вбивається в процес модернізації, належить до всіх напрямів бібліотечної діяльності, торкаючись усіх сфер функціонування бібліотек, насамперед комунікативних зв'язків із зовнішнім середовищем. Разом із цим здійснюється активне організаційно-технологічне оновлення бібліотечної системи.

Головним завданням бібліотек завжди було збирання, зберігання, поширення, виробництво та використання загальнодоступної інформації. На сьогодні ж бібліотеки повинні перетворювати її (інформацію) в цінний національний потенціал, від якого може залежати сталий розвиток усього українського суспільства. Проте необхідно враховувати, що в наш час значно змінюються способи творення інформаційного продукту, а це приводить до відповідних трансформацій соціальних комунікацій, які виникають у цій площині. Для того щоб розкрити сенс і специфіку зазначених змін, необхідно визначити й дослідити роль і місце інформації та знань у сучасному суспільстві.

Саме потреба у виробленні системного представлення інформаційних знань і створення концепції підготовки людини до життя в інформаційному суспільстві й робить актуальним дослідження ролі інформації і знань, які співвідносяться зі сферою інформаційної діяльності людей у суспільстві, тобто з реалізацією всього комплексу інформаційних процесів, що використовуються людиною. У цьому ракурсі різноманітним і складним соціальним явищем в умовах формування інформаційного

простору постає інтелектуальний (у тому числі науково-освітній, інформаційний та комунікаційний) потенціал і його головна складова – знання та інформація.

У свій час дослідники соціально-культурних трансформацій суспільства, що розпочалися в другій половині ХХ ст., відзначали зміну статусу знання у них. Так, наприклад, відомий французький учений Ж. Ліотар вважав, що в наш час наукове знання є специфічним «видом дискурсу». Виходячи з цього, він робить висновок, що «провідні науки і технології мають справу з мовою: фонологія і лінгвістичні теорії, проблеми комунікації і кібернетика, сучасні алгебри та інформатика, обчислювальні машини та їхні мови, проблеми перекладів і дослідження сумісності машинних мов, проблеми зберігання у пам'яті та банки даних, телематика та розробка “мислячих” терміналів, парадоксологи – ось явні свідотства... І цей список неповний» [10, с. 15–16].

Подібні технологічні зміни не можуть не приводити до відчутного впливу на природу знання в нашому світі. Справа в тому, що в умовах тотальної інформатизації знання може циркулювати різноманітними каналами й ставати операціональними тільки за умови його переведення в деяку кількість інформації. З огляду на зазначене можна припустити, що все нездатне бути переведеним у кількісні параметри буде відкинутим, а напрями нових досліджень адаптуватимуться до необхідності переведення можливих результатів на мову машини. Виробники знання та його користувачі повинні мати засоби переведення на ці мови тому, що одні прагнуть створити, а інші – засвоїти. Отже, можна констатувати, що в наш час відбувається розгортання так званої «гегемонної інформатики», яка висуває до виробників і користувачів певні правила щодо тих повідомлень, що претендують на статус знань [10, с. 15–16].

Бурхливий розвиток і поширення нових інформативно-комунікативних технологій і знань несе із собою істотні зміни в інформаційній сфері на світовому рівні. Їхній революційний вплив належить до економічної та соціальної сфер, державних структур й інститутів громадянського суспільства, освіти та науки, культури й способу життя людей. Створення глобального інформаційного простору, що забезпечує результативну інформаційну взаємодію людей, їх доступ до всесвітніх інформаційних ресурсів, задоволення їхніх потреб в інформаційних продуктах і послугах, ставить на щабель вище роль і значення бібліотечної діяльності як системи глобального масового збереження та споживання інформації й цілого

спектра інформаційних послуг. Підвищення інформаційної та соціальної ролі бібліотек потребує вироблення нових способів формування інформаційного простору та безпосередньо бібліотеки, який реалізується на базі комп'ютерних технологій. Проаналізувавши бібліотечно-бібліографічні процеси, які є на сьогодні в бібліотеках, можемо зазначити, що під впливом технічного прогресу сутність процесів змінилася. Останнім часом було закладено концептуальні основи інформатизації бібліотек на якісно новому рівні, і в цьому напрямі ведеться активна діяльність.

Організація ж сучасної бібліотечної системи ґрунтується не лише на автоматизації окремої бібліотеки. Головна мета її – створення єдиного всеукраїнського інформаційного простору та інтеграція у світовий бібліотечний інформаційний простір. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити ряд завдань: по-перше, удосконалення бібліотечно-бібліографічної інформації й публікації текстів у електронному вигляді; по-друге, забезпечення доступу через Інтернет до бібліографічної інформації та повнотекстових баз даних; по-третє, забезпечення електронних засобів пошуку й обслуговування запитів на інформаційні ресурси бібліотеки. З розвитком комп'ютерних і телекомунікаційних технологій інформаційний простір бібліотеки розширюватиметься до міжбібліотечного, міжрегіонального, а з часом його межі стануть ще ширшими [1, с. 17].

Світовий досвід показує, що важливим кроком у розвитку бібліотек і забезпечення ними інформаційних потреб користувачів є обов'язкове створення інформаційно-бібліотечних мереж. Будучи однією з ланок у мережі бібліотечних та інформаційних установ, вона зможе працювати так, щоб забезпечувати доступ до інформації кожній людині, де б та не перебувала. Така мережа має бути спрямована не лише на розвиток інформаційного потенціалу країни, а й на те, щоб забезпечити рівність усіх громадян у можливості доступу до потрібних їм джерел, задовольнити їхні особисті й суспільні інтереси в інформації та підняти престиж освіти, культури й авторитет бібліотечних установ [9, с. 22–23].

Створення єдиного інформаційно-бібліотечного простору дасть змогу забезпечити широкі можливості для кооперування зусиль бібліотек у наданні користувачам розвинутого сервісу в корпоративному середовищі спільних інформаційних ресурсів і сервісів регіону, більше того, сприятиме побудові інформаційного суспільства в Україні [16, с. 60]. Упровадження новітніх електронних технологій дає змогу реалізувати комплексний підхід до вирішення інформаційних завдань. Користувач

може отримати повний комплект різноманітних інформаційних матеріалів, у тому числі й інтернет-ресурси, а також консалтингові послуги. Бібліотеки сьогодні усвідомили свою роль навігаторів у безмежному масиві інформації, що вигідно відрізняє їх від інших комунікативних суспільних структур [14, с. 31–32]. Їхнє місце й значення можна охарактеризувати за такими критеріями:

- технологічний – інформаційна технологія широко застосовується в бібліотечних установах, у системі організації надання послуг;

- соціальний – інформаційні послуги бібліотек виступають важливим стимулятором зміни якості життя, формується й утверджується «інформаційна свідомість» при широкому доступі до інформації;

- економічний – інформація становить ключовий фактор в економіці як ресурс, послуги, товар, джерела доданої вартості та зайнятості;

- політичний – свобода доступу до отримання інформації веде до розуміння політичного процесу, який відзначається зростаючою участю й консенсусом між різними класами та соціальними прошарками населення;

- культурний – визнання культурної цінності наданої бібліотекою інформації сприяє утвердженню інформаційних цінностей в інтересах розвитку окремого індивіда й суспільства в цілому. Іншими словами, бібліотеки беруть активну участь у процесах ретрансляції культури, тобто передачі колективної пам'яті від покоління до покоління, від людини до людини, що об'єднує їх зі сферою освіти. В інформаційному суспільстві освіта розвивається безперервно, і гарантувати перспективу отримання нових знань усім, хто цього прагне, можна лише за сприяння інформаційних ресурсів книгозбірень. Саме тому особливої ваги набуває ретранслююча (освітня) функція бібліотек, яка спричиняється підвищенням їхньої ролі в системі безперервної освіти.

Освітня функція, яка була завжди притаманна такому соціальному інституту, як бібліотека, набуває нового значення в інформаційному суспільстві [1, с. 17–18]. Справа в тому, що сьогодні відбувається прискорене старіння величезних масивів знань та інформації. Парадоксальним чином у суспільстві знань відбувається релятивізація самого знання. Будь-яка інформація є відносною, а значить здатна дати основу лише для часткових, поверхневих знань. Саме тому надійними є ті знання, які постійно оновлюються та збільшуються. У цих умовах зростає роль бібліотек у процесі безперервної освіти як виробника й поширювача різноманітних

знань та інформації. Трансформація освітньої парадигми, що відбувається не тільки в нашій країні, а й в усьому світі, спричиняє трансформацію способів користування, пошуку та роботи з інформацією. Значно зростає вага вміння вчитися й критично мислити. Як зазначають сучасні науковці, «зміна парадигми освіти має значні наслідки не тільки для освітніх закладів, а й для бібліотек, оскільки істотно впливає на реалізацію освітньої функції бібліотеки» [3, с. 6]. Широке втілення новітніх інформаційних технологій приводить до збагачення переліку інформаційних продуктів і послуг, а також зростання долі самостійної роботи з різноманітними джерелами інформації, обумовлює необхідність володіння бібліотекарем не лише традиційними професійними знаннями та вміннями, а й змушує засвоювати методи навчання користувачів навичкам роботи з інформацією.

Окремо потрібно відзначити роль, яку відіграє бібліотека в процесі становлення громадянського суспільства. Залучаючи населення до багатьох своїх акцій і заходів, вони сприяють підвищенню соціальної активності людей, формують у них громадянську свідомість, допомагають створювати особливий суспільний мікроклімат у регіоні свого впливу. У невеликих за чисельністю жителів містах і багатьох селах, де не залишилося жодних культурних закладів, крім бібліотек, вони стають центрами суспільного життя, де мешканці не тільки отримують інформацію та проводять своє дозвілля, а й обговорюють нагальні проблеми.

На сучасному етапі модель сільської бібліотеки, побудована ще в минулому тисячолітті й регламентована старими нормативами, потребує змін і розвитку. Організація роботи бібліотеки має будуватися відповідно до запитів громади та керуватися нею через бібліотечні ради й систематичні звіти бібліотеки перед громадою про проведену роботу. В основі оцінки якості діяльності сільських бібліотек має бути суспільна думка, а отже, робота має будуватися відповідно до запитів громади.

Як приклад такої організації роботи є бібліотеки Данії. Політика цієї держави спрямована на надання соціальних послуг через бібліотечні установи. Бібліотеки тут виступають центрами інформації, у кожній з них організовано доступ до електронних каталогів і загальнодержавних баз даних з різноманітних аспектів життєдіяльності людини. Вивчаються проблеми громади з метою пошуку можливостей задоволення потреб. Так, в одній із сільських бібліотек люди похилого віку виявили бажання навчитися працювати на комп'ютерній техніці, користуватися Інтернетом

і мобільним телефоном. Таку ініціативу було підтримано громадською організацією людей похилого віку та місцевою громадою. Навчання проводив тренер, який щотижня приїздив у цю сільську бібліотеку. Завдяки хорошій рекламі цю ідею підтримали громади в інших населених пунктах о. Борнгольм [17, с. 14].

Бібліотеки тут фінансуються за рахунок державного й місцевого бюджетів – в основному на придбання інформаційних ресурсів. За умови підтримки громадою проектів бібліотек залучаються додаткові кошти на розвиток матеріально-технічної бази установ, комп'ютеризацію бібліотечних процесів. Громадою визначається зручний режим роботи бібліотеки. Для продовження робочого часу за наявності одного штатного працівника запрошуються волонтери з активу бібліотеки. У Данії, звісно, для розвитку бібліотечної галузі, придбання літератури також необхідне збільшення коштів. Та з метою забезпечення необхідною літературою кожного мешканця в країні працює державна програма книгообміну. Вибрана читачем бібліотеки в зведеному електронному каталозі книга може бути доставлена протягом трьох днів у найбільш віддалений населений пункт.

У Польщі діє програма e-bus – електронний автобус, який оснащений чотирма ноутбуками, виходом в Інтернет. Це забезпечує доступ до інформації жителів віддалених населених пунктів, оволодіння ними комп'ютерною грамотністю. Як у Данії, так і в Польщі основою організації роботи в нових умовах є систематичне навчання бібліотечних працівників, що й забезпечує динамічний розвиток бібліотек, надання якісних послуг населенню [17, с. 15].

Як бачимо, сьогодні бібліотека стає інформаційним центром, необхідним абсолютній більшості населення. Інформаційна функція стає пріоритетною, відмінною рисою її є аналіз, обробка, оперативне доведення до користувача, а інформація стає товаром, який набуває концептуального, фактографічного характеру, що узагальнює вже готові результати інформаційного пошуку [1, с. 17–18].

Важливе значення для підвищення ефективності функціонування бібліотек має розвиток системи соціальних комунікацій. Комунікативний процес, який на масовому рівні забезпечують бібліотеки в умовах демократії, розуміється не просто як інформаційне забезпечення, а як процес активної участі користувача у вдосконаленні інформаційної діяльності бібліотеки. Тобто найбільш ефективним він є при організації дієвого

ефективного зворотного зв'язку користувача з бібліотекою. При цьому як інформаційні центри бібліотеки є важливою складовою масової комунікації лише за тієї умови, коли вони утворюють зворотний зв'язок з окремими користувачами й соціальними групами. Удосконалюючи процес інформатизації суспільства, вони стають необхідним фактором його розвитку.

Новітні телекомунікаційні технології та, зокрема, Інтернет, завдяки відповідному рівню інформаційно-комунікативної культури і свідомості населення, сприяють трансформації уявлень про систему прав та баланс цінностей людини, забезпечують право на доступ до державної інформації; сприяють реалізації права на свободу соціальних трансформацій, надають умови для поширення будь-якої інформації; є вільною комунікацією й інструментом подальшого підвищення рівня інформаційно-комунікативної культури, демократизації суспільства, захисту прав і свобод громадян. Використання інформаційно-комунікативних технологій дає змогу істотно розширити канали взаємодії держави і її громадян, підвищити якість цієї взаємодії та сприяти тим самим зміцненню громадянського суспільства, побудованого на взаєморозумінні, урахуванні інтересів кожного в прагненні до загальних творчих цілей.

Насамкінець слід відзначити роль бібліотечних установ у формуванні разом з освітніми закладами кваліфікованої еліти, національно-свідомої і водночас зорієнтованої на загальнолюдські цінності. Вирішенню цього завдання сприяють такі особливості функціонування бібліотек, як їхня публічність, доступність для загального користування, забезпеченість джерелами з різних напрямів знань. Це завдання набуває останнім часом додаткової актуальності з огляду на активне обговорення в суспільстві та експертних колах питання ротації й оновлення владних еліт в Україні. Підготовку кадрового резерву держави, свідомо налаштованого на захист національних інтересів і, таким чином, убезпеченого від космополітизації, необхідно здійснювати на базі національного інформаційного продукту, виробленого на основі фондів національної бібліотечної мережі [11, с. 42].

Сучасна парадигма бібліотечного обслуговування ґрунтується не тільки на використанні фонду документів конкретної бібліотеки. Вона передбачає також використання принципово нових можливостей доступу до інформації незалежно від часу й місцезнаходження як документа, так і користувача. Для задоволення інформаційних, освітніх, культурних

потреб своїх користувачів бібліотека сьогодні робить доступними не тільки документовані знання, інформацію, що зберігаються в її фондах або на жорстких дисках її серверів. Вона виходить за свої фізичні кордони, переходить з реального простору у віртуальний. З одного боку, вона пропонує доступ до інформаційних ресурсів, що належать іншим суб'єктам інформаційного простору, у тому числі представленим у мережі Інтернет. З другого – створює електронні інформаційні ресурси (бази даних, колекції оцифрованих документів, веб-сайти та веб-портали), що перебувають за її фізичними стінами. Нарешті, бібліотека надає віртуальні послуги з пошуку інформації та необхідних знань. Умовно кажучи, сучасна бібліотека стає вузловим центром, який концентрує та розподіляє інформаційні потоки [2].

Таким чином, питання впровадження в бібліотечну практику інформаційно-комунікаційних технологій, створення власних електронних ресурсів і визначення тенденцій їхнього подальшого розвитку є справою державного значення. Новітні електронні технології, що прийшли у бібліотечні установи, дали відчутний поштовх усім напрямам бібліотечної справи. До того ж вони дали змогу значно розширити коло користувачів за межами бібліотеки. Більше того, сучасна комп'ютерна техніка й засоби зв'язку дають можливість бібліотекам з економічною вигодою для себе переорієнтуватися зі стратегії володіння важливими інформаційними ресурсами до забезпечення доступу до неї.

Особливо важливим є завдання сучасних бібліотек щодо оприлюднення й поширення інформації державного значення, оскільки основу демократичного суспільства становлять поінформовані громадяни. Отже, саме держава повинна створювати для цього умови та стимули, а також дбати про те, щоб основи інформаційної культури формувалися ще зі школи, удосконалювалися й поглиблювалися під час навчання у ВНЗ, постійно розвивалися в процесі безперервної освіти. Саме тоді буде забезпечена можливість створення демократичного інформаційного суспільства в сучасній Україні.

Література

1. *Бабич В.* Роль бібліотек в інформатизації суспільства і підвищенні інформаційної культури / В. Бабич // *Бібл. планета*. – 1998. – № 1. – С. 17–20.
2. *Гарагуля С.* Бібліотеки в інформаційному суспільстві: орієнтація на користувача / С. Гарагуля // *Бібл. вісн.* – 2014. – № 6. – С. 17–23. – Режим доступу: libkor.com.ua/php/lib_theme_files/Orientaciya.pdf. – Назва з екрана.
3. *Гендина Н. И.* Формирование информационной культуры личности: теоретическое обоснование и моделирование содержания учебной дисциплины / Н. И. Гендина, Н. И. Колкова, Г. А. Стародубова, Ю. В. Уленко. – Москва : Межрегион. центр библи. сотрудничества, 2006. – 512 с.
4. *Голодрига Є.* Роль бібліотечних установ у державній політиці безпеки національного інформаційного простору в умовах глобалізації / Є. Голодрига // *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. – 2008. – Вип. 21. – С. 36–43.
5. *Гранчак Т.* Роль інформаційно-аналітичних структур наукових бібліотек України в сучасному демократичному процесі / Т. Гранчак // *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. – 2008. – Вип. 21. – С. 24–36.
6. *Ершова Т.* Усиление роли публичной библиотеки в информационном обществе / Т. Ершова // *Науч. и техн. б-ки*. – 1999. – № 1. – С. 71–77.
7. *Інформаційний простір бібліотеки: нові технології – нові можливості* // Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського. – Режим доступу: library.kg.ua/bookexhibit/tehn.html. – Назва з екрана.
8. *Іваницька Т.* Інформаційний простір бібліотеки: нові технології – нові можливості / Т. Іваницька // *Вища шк.* – 2011. – № 4. – С. 113–122.
9. *Коваль Т.* Роль наукової бібліотеки в інформаційному забезпеченні вищої освіти / Т. Коваль // *Бібл. форум України*. – 2007. – № 2. – С. 20–23.
10. *Лиотар Ж.-Ф.* Состояние постмодерна / Ж.-Ф. Лиотар ; пер. с фр. Н. А. Шматко. – Москва : Ин-т экспериментальной социологии ; Санкт-Петербург : Алетейя, 1998. – 160 с.
11. *Рекомендації міжнародної наукової конференції: «Роль бібліотек у формуванні єдиного науково-інформаційного простору України»* // *Бібл. вісн.* – 2006. – № 6. – 42 с.
12. *Роль обласних універсальних наукових бібліотек в інформаційному просторі регіону: Всеукраїнська науково-практична конференція, яка*

відбулася 15–18 жовт. 2002 р. у м. Луганськ // *Бібл. планета*. – 2002. – № 4. – С. 1–8.

13. *Філіпова Л.* Бібліографічні системи України в інформаційно-комп'ютерному середовищі: теорія, організація, технологія : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 07.00.08 / Л. Філіпова ; Харк. держ. акад. культури. – Харків, 1999. – 34 с.

14. *Цурина О.* Публічні бібліотеки та їх роль у забезпеченні інформаційних потреб населення / О. Цурина // *Бібліотека в інформаційному суспільстві: пошуки гармонії, шляхи трансформації. Тези регіональної науково-практичної конференції (21–22 листоп. 2002 р.)*. – Вінниця, 2002. – С. 31–32.

15. *Чачко А.* Развивающаяся библиотека в информационном обществе : науч.-метод. пособие / А. Чачко. – Москва : Либерия, 2004. – 88 с.

16. *Шрайберг Я.* Роль бібліотек у забезпеченні доступу до інформації та знань в інформаційному віці / Я. Шрайберг // *Вища шк.* – 2007. – № 4. – С. 60–74.

17. *Щербан Р. М.* Сільська бібліотека в період змін / Р. М. Щербан // *Сільська бібліотека на етапі розвитку суспільства знань : зб. ст. та повідомлень / відп. ред. Р. М. Щербан, уклад. та ред. Л. Г. Сахнюк ; Рівнен. держ. обл. б-ка*. – Рівне : ФОП Брегін Андрій Романович, 2008. – 112 с.

References

1. Babych, V. (1998). Rol bibliotek v informatyzatsii suspilstva i pidvyshchenni informatsiinoi kultury [The role of libraries in the information society and improving the information culture]. *Bibliotechna planeta – Library Planet*, no. 1, pp. 17–20 [in Ukrainian].

2. Narahulia, S. (2014). Biblioteky v informatsiinomu suspilstvi: oriientatsiia na korystuvacha [Libraries in the information society: focus on user]. *Biblioteknyi visnyk – Library Journal*, no. 6, pp. 17–23. Retrieved from libkor.com.ua/php/lib_theme_files/Orientaciya.pdf [in Ukrainian].

3. Gendina, N. I. (2006). *Formirovanie informacionnoj kul'tury lichnosti: teoreticheskoe obosnovanie i modelirovanie sodержanija uchebnoj discipliny [Formation of information culture of the person: theoretical basis and modeling of the maintenance of discipline]*. Moscow: Mezhhregional'nyj centr bibliotekhnogo sotrudnichestva [in Russian].

4. Holodryha, Ye. (2008). Rol biblioteknykh ustanov u derzhavnii politytsi

bezpeky natsionalnoho informatsiinoho prostoru v umovakh hlobalizatsii [The role of library facilities to public policy security of national information space in the context of globalization]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 21, pp. 36–43. Kyiv [in Ukrainian].

5. Hranchak, T. (2008). Rol informatsiino-analitychnykh struktur naukovykh bibliotek Ukrainy v suchasnomu demokratychnomu protsesi [The role of information and analytical structures of Research Libraries Ukraine in today's democratic process]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 21, pp. 24–36. Kyiv [in Ukrainian].

6. Ershova, T. (1999). Usilenie roli publichnoy biblioteki v informacionnom obshchestve [Strengthening the role of the public library in the information society]. *Nauchnye i tekhnicheskie biblioteki – Scientific and technical library*, no. 1, pp. 71–77 [in Russian].

7. Informatsiinyi prostir biblioteki: novi tekhnolohii – novi mozhyvosti [Information space library: new technology – new opportunities]. *Oblasna universalna naukova biblioteka im. D. I. Chyzhevskoho – Chyzhevskyyi Regional Universal Scientific Library*. Retrieved from library.kr.ua/bookexibit/tehn.html [in Ukrainian].

8. Ivanytska, T. (2011). Informatsiinyi prostir biblioteki: novi tekhnolohii – novi mozhyvosti [Information space library: new technology – new opportunities]. *Vyshcha shkola – High School*, no. 4, pp. 113–122 [in Ukrainian].

9. Koval, T. (2007). Rol naukovoï biblioteki v informatsiinomu zabezpechenni vyshchoi osvity [The role of academic libraries in information support of higher education]. *Bibliotechnyi forum Ukrainy – Library Forum of Ukraine*, no. 2, pp. 20–23 [in Ukrainian].

10. Liotar, Zh.-F. (1998). *Sostoianie postmoderna [Postmodern Condition]*. (H. A. Shmatko, Trans). Moscow: Institut jeksperimental'noj sociologii; Saint Petersburg: Aletejja [in Russian].

11. Rekomendatsii mizhnarodnoi naukovoï konferentsii: «Rol bibliotek u formuvanni yedynoho naukovo-informatsiinoho prostoru Ukrainy» [The recommendations of the international scientific conference «The role of libraries in the formation of a single scientific information space of Ukraine»] (2006). *Bibliotechnyi visnyk – Library Journal*, no. 6 [in Ukrainian].

12. Rol oblasnykh universalnykh naukovykh bibliotek v informatsiinomu prostori rehionu: Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsiia, yaka vidbu-

lasia 15–18 zhovtnia 2002 r. u m. Luhansk [The role of regional universal scientific libraries in the information space of the region: National Scientific Conference, held 15–18 October 2002, Lugansk]. *Bibliotechna planeta – Library Planet*, no. 4, pp. 1–8 [in Ukrainian].

13. Filipova, L. (1999). Bibliografichni systemy Ukrainy v informatsiino-kompiuternomu seredovyshchi: teoriia, orhanizatsiia, tekhnolohiia [Bibliographic System of Ukraine in the information-computer environment: theory, organization, technology]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kharkov [in Ukrainian].

14. Tsurina, O. (2002). Publichni biblioteky ta yikh rol u zabezpechenni informatsiinykh potreb naselennia [Public libraries and their role in the information needs of the population]. *Biblioteka v informatsiinomu suspilstvi: poshuky harmonii, shliakhy transformatsii. Tezy rehionalnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (21–22 lystop. 2002 r.) – Library in the Information Society: the search for harmony, the way of transformation. Proceedings of the regional scientific conference (Nov. 21–22, 2002)*. Vinnitsa [in Ukrainian].

15. Chachko, A. (2004). *Razvivajushhajasja biblioteka v informacionnom obshhestve [Developing a Library in the Information Society]*. Moscow: Liberija [in Russian].

16. Shraiberh, Ya. (2007). Rol bibliotek u zabezpechenni dostupu do informatsii ta znan v informatsiinomu vitsi [The role of libraries in providing access to information and knowledge in the information age]. *Vyshcha shkola – High School*, no. 4, pp. 60–74 [in Ukrainian].

17. Shcherban, R. M. (2008). Silska biblioteka v period zmin [Rural Library during the changes]. *Silaska biblioteka na etapi rozvytku suspilstva znan – Rural Library during the Development of the Knowledge Society*. Rivne: FOP Brehin Andrii Romanovych [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.07.2016.

Oksana Karashchuk,

Ph.D. Student, V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

The Library in Modern Information Space

The article highlights the importance of libraries in the information space. Attention is drawn to the main products manufactured by the Information Society, and focuses on the transformation of the library in the information society. The basic directions of of libraries development in the information society are considered.

Today, the issue of implementation in practice of library information and communication technologies based on electronic information technology, to create their own electronic resources and identify the trends of their further development is an important factor in the development of society. New electronic technologies come into the library institution and give significant impetus to all areas of libraries, in addition, they helped to expand the circle of users outside the library.

Keywords: information environment, information society, information, knowledge, modern library and information processes, information technology, information centers.

Оксана Каращук,

аспирант, Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского

Библиотека в современном информационном пространстве

В статье освещается значение библиотеки в информационном пространстве. Обращается внимание на основные продукты производства информационного общества, а также акцентируется внимание на трансформации библиотеки в информационном обществе. В статье рассмотрены основные направления развития библиотечного дела в информационном обществе.

На сегодня вопрос внедрения в библиотечную практику информационно-коммуникационных технологий на основе электронных информационных технологий, создания собственных электронных ресурсов и определения тенденций их дальнейшего развития является важным фактором развития этого общества. Новейшие электронные технологии, пришедшие в библиотечные учреждения, дали ощутимый толчок всем направлениям библиотечного дела, кроме того, они позволили значительно расширить круг пользователей за пределами библиотеки.

Ключевые слова: информационное пространство, информационное общество, информация, знания, современная библиотека, информационные процессы, информационные технологии, информационные центры.